

KRIZOVÝ PLÁN OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ ZACÍLENÝ NA PANDEMII

Jan Procházka - Dana Procházková

CRISIS PLAN FOR MUNICIPALITIES WITH ENLARGED AUTHORITY AIMED TO PANDEMIC

ENVIRONMENTAL POLICY TOOLS '2020

ABSTRAKT

ČLÁNEK SE ZABÝVÁ POSTAVENÍM KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ V KOMPLEXNÍM SYSTÉMU ŘÍZENÍ ORGANIZAČNÍ JEDNOTKY (ÚZEMÍ, OBEC, PODNIK). PRO KRIZOVÉ ŘÍZENÍ SHRNUJE CÍLE, ZÁKLADNÍ PRINCIPY, ÚKOLY, SPECIFIKA ROZHODOVÁNÍ, SPECIFICKÉ NÁSTROJE, ZVLÁŠTNOSTI KRIZOVÉHO PLÁNOVÁNÍ, ZÁSADY PŘIPRAVENOSTI NA ŘEŠENÍ PANDEMIE SITUACÍ A SYSTÉM ŘÍZENÍ ODEZVY NA PANDEMII. ŘEŠÍ AKTUÁLNÍ POTŘEBU OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ, A TO JEJICH KRIZOVÝ PLÁN. NA ZÁKLADĚ VLASTNÍHO VÝZKUMU UVÁDÍ ČLÁNEK OBSAH KRIZOVÉHO PLÁNU ZACÍLENÝ NA PANDEMII VYBRANÉ ČÁSTI OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ, KTERÝ ZAJIŠŤUJE KVALIFIKOVANOU ODEZVU I OCHRANU OBYVATELSTVA.

KLÍČOVÁ SLOVA: řízení bezpečnosti; krizové řízení; nástroje, cíle a zásady; pandemie; krizový plán pro akceschopnou odezvu v praxi; obec s rozšířenou působností.

ABSTRACT: THE ARTICLE DISCUSSES THE STATUS OF CRISIS MANAGEMENT IN A COMPREHENSIVE MANAGEMENT SYSTEM ORGANIZATIONAL UNIT (TERRITORY, COMMUNITY, COMPANY). FOR CRISIS MANAGEMENT IT SUMMARIZES THE OBJECTIVES, PRINCIPLES, TASKS, THE SPECIFICS OF THE DECISION, SPECIFIC TOOLS, CRISIS PLANNING PARTICULARITIES, PREPAREDNESS PRINCIPLES FOR SOLUTION OF PANDEMIC AND SYSTEM OF RESPONSE MANAGEMENT TO PANDEMIC. IT SOLVES RELEVANT NEED OF MUNICIPALITIES WITH ENLARGED AUTHORITY. BASED ON OWN RESEARCH THE PAPER SHOWS THE CONTENTS OF COMPETENT CRISIS PLAN AIMED TO PANDEMIC OF THE SELECTED MUNICIPALITY WITH EXTENDED AUTHORITY, WHICH PROVIDES QUALIFIED RESPONSE AND PROTECTION OF THE POPULATION.

KEY WORDS: safety management, crisis management, tools, objectives and principles; pandemic; crisis plan for competent response at practice; municipality with enlarged authority.

1. ÚVOD

Třetí tisíciletí otevírá člověku netušené možnosti v oblasti vědy, techniky a nových převratných objevů, ale na druhé straně staví lidstvo před složité otázky bezpečí a ochrany lidstva proti účinkům živelných pohrom, velkých havárií, narůstajícímu globálnímu terorismu, teroristickým a kybernetickým útokům, sociálně-ekonomickým důsledkům krizí a v neposlední řadě i oslabování přirozené samoregulace životního prostředí v podobě vlny veder a následného sucha, sluneční a

vulkanické erupce. Dějiny světa jsou dějinami katastrof různého rozsahu, od globálních válek až po zemětřesení, povodně, teroristické útoky a nehody lokálního významu.

Pandemie takového rozsahu, jako je korona vir Covid-19 z počátku roku 2020 vrhla Evropu a celý svět do velmi složité bezpečnostní situace a může se stát i do budoucna velmi závažným bezpečnostním rizikem. V každém případě je pak nutné rychle a profesionálně přejít na jiný, teoreticky, metodologicky a výzkumem ověřený model řízení bezpečnosti.

Důležité je uvědomění, že nelze rozvíjet a ochránit všechno, co existuje, ale že je třeba určit zásadní priority, na ně soustředit pozornost v detailech a zároveň sledovat širší souvislosti s cílem zabránit vyvolání jevů, které by narušily až degradovaly lidský systém. Základní funkcí státu je zajistit ochranu a rozvoj chráněných zájmů státu, tj. položek, které jsou prioritně ochraňovány; jde o životy, zdraví a bezpečí lidí, majetek, životní prostředí, kritickou infrastrukturu, kritické technologie a existenci státu. Takto chápanou bezpečnost lze dosáhnout jen na základě znalostí, kvalifikovaného monitoringu stavu lidského systému a aplikací kvalifikovaných opatření v rámci procesu řízení [1,2].

Proměny společnosti a lidské civilizace směřující k vyšší komplexitě, vyžadující systémová řešení, kladou na reflexi bezpečnosti výrazně jiné požadavky v podobě nových vědeckých poznatků a teorie a vědecké organizace bezpečnostních činností, které odpovídají potřebám lidské civilizace v nové etapě jejího vývoje. Znamená to nejen proměnu společnosti, ale také modifikaci vědních disciplín, event. vznik nových, odvozených od společenských potřeb ve vazbě na technologický rozvoj a aktuální problémy projevu diverzifikovaných bezpečnostních hrozeb a rizik.

Hlavním cílem veškerého lidského snažení je zabezpečování lidského života, tj. všech lidských potřeb, zájmů a přání. Lidské potřeby, zájmy a přání se naplňují hmotnými i nehmotnými statky, které mají užitnou hodnotu. Bohužel na světě není jen lidská společnost, ale i další systémy, které nejsou lidské společnosti podřízeny. Proto dochází ke konfliktům: člověk vs. životní prostředí; technologie vs. životní prostředí; člověk vs. technologie; člověk vs. člověk atd.

Protože si lidstvo zakládá na své vzdělanosti, tak i v daném případě si musí uvědomit, že za dané situace musí vycházet z poznání, které nahromadila věda i tisícileté zkušenosti a které ukazuje, že existuje mez, kterou nelze překročit, aby nedošlo k záhubě lidstva. Východiskem je připustit potřebu koexistence několika systémů a hledat podmínky a způsoby řízení lidského chování a lidských činností, které ji zajistí.

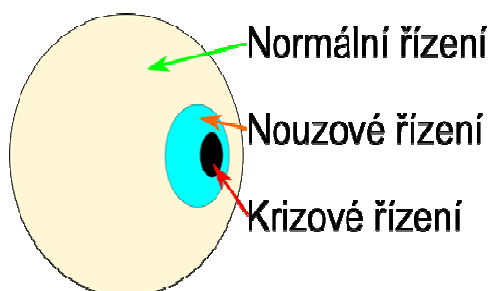
Strategie udržitelného rozvoje je srovnatelná s jinými systémy hodnot, které nemají konečnou podobu (např. systém lidských práv a svobod). Směřuje k zajištění co nejvyšší dosažitelné kvality života pro současnou generaci a k vytvoření předpokladů pro kvalitní život generací budoucích, a to i s vědomím, že představy budoucích generací o kvalitě života mohou být oproti našim, odlišné.

Řízení je soubor rozhodnutí na základě znalostí, úsudků a zjištěných skutečností. Rozhodováním pak spouštíme různé činnosti, jejichž cílem je řešení problémů a dosažení požadovaného stavu. Koordinace je pak vyšší typ řízení, který se používá u složitých problémů a který předpokládá, že každý jeho účastník má snahu každý problém pochopit v existujících souvislostech a najít jeho efektivní řešení v daných podmínkách, přitom postupovat racionálně a také s ohledem na náklady a dostupné zdroje v příslušných oblastech [1,2].

Řízení bezpečnosti zacílené na bezpečí a rozvoj lidí se pak skládá z řízení: prevence pohrom; přípravy na zvládnutí situací způsobených pohromami; odezvy na nouzovou či krizovou situaci; a obnovení přijatelného stavu po pohromě, který umožňuje nastartovat další rozvoj. Má tři základní formy: normální řízení, které je strategicky zacíleno na tvorbu bezpečné komunity s rozvojem;

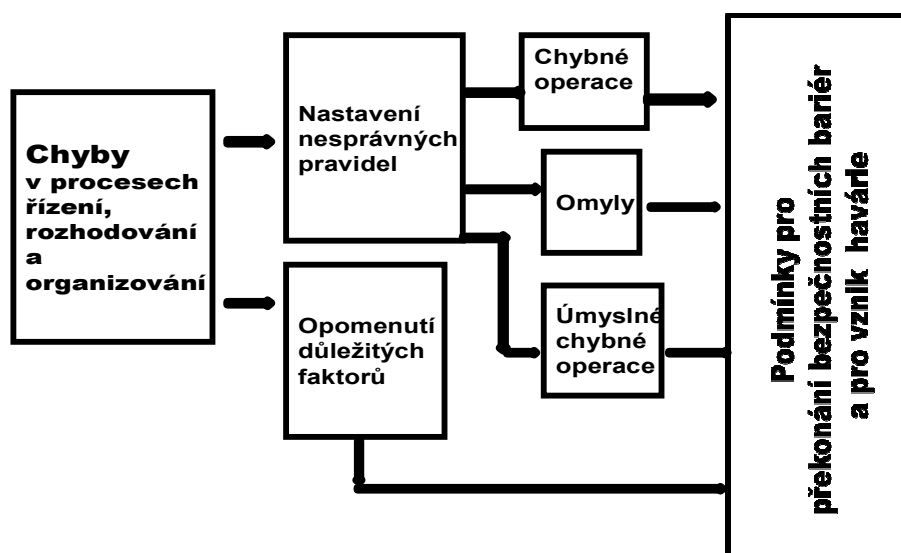
nouzové řízení, které je zacílené na zvládnutí nežádoucích situací; a krizové řízení, které je zacílené na zvládnutí kritických situací, při kterých je ohrožena existence lidí, viz [1,2] a obrázek 1.

Obr. 1. Úrovně řízení bezpečnosti.

Řízení bezpečnosti také musí zajistit ochranu lidí před organizačními haváriemi [3], jejichž příčina tkví v chybách při rozhodování, anebo v použití špatných podkladů, obrázek 2 (model na obrázku je sestavený na základě modelu v práci [4] a zkušeností z inspekci a šetření havárií). Právě reakce státu i světa na Covid-19 odhalila nedostatečnou připravenost na pandemii. Vysoké a rychle se šířící nebezpečí způsobilo paniku ve státech, Evropě i ve světě, a to hlavně z toho důvodu, že nebyla připravena odezva, ačkoliv celé vědecké týmy již od roku 2007 očekávaly výskyt globální pandemie[5].

Z výše uvedených důvodů řízení bezpečnosti každé entity musí vycházet z kvalitních podkladů, tj. musí se hodnotit, zda v podkladech nejsou rizika, která dříve nebo později mohou vyvolat problém při konkrétní situaci, tj. způsobit organizační havárii. Velmi důležité je proto zabránit špatným rozhodnutím a opomenutím při řešení kritických situací [1,6,7]. Proto je nutné: připravit kvalifikované podklady o území a o možných scénářích nadprojektové pohromy, kterou je pandemie; přidělit správně odpovědnosti; a procvičit koordinaci aplikace nutných opatření a činností. Aby jakékoliv řízení, tj. i krizové řízení, bylo kvalifikované, tak musí používat srozumitelný jazyk a nástroje spočívající na současné úrovni poznání a na získaných zkušenostech.

Obr. 2. Proces vzniku organizační havárie; zpracováno dle [4].

Podle analýzy provedené v práci [7] vyspělé země řeší obvykle jen nouzové situace velkého rozsahu, protože mají vybudovány systémy ke zvládnutí nouzových situací, které používají standardní zdroje, síly a prostředky a v kritických situacích mohou použít připravené nadstandardní zdroje, síly a

prostředky i bez vyhlášení krizového stavu. Podle české legislativy je k použití nadstandardních zdrojů, sil a prostředků potřeba vyhlásit některý ze čtyř krizových stavů (zákon č. 240/2000 Sb.).

2. PANDEMIE

Pandemie je epidemie velkého rozsahu, která zasáhne více kontinentů. Jde o výskyt onemocnění s vysokou incidencí na velkém území za určité časové období. Na základě historických zkušeností (např. pandemie moru v Evropě ve středověku) byly a stále jsou pro lidstvo velmi závažným rizikem, které bylo v euforii blahobytu v druhé polovině 20. století podceněno. Např. zdroj [8] uvádí:

- Epidemie tyfu v Athénách, 430 př. n. l., nejspíše břišní tyfus zabil přibližně čtvrtinu athénské armády a čtvrtinu celkové populace za čtyři roky.
- Epidemie Antoninus (podle Marca Aurelia Antonina), 165–168 n. l., podle moderních odhadů se rozšířily neštovice, které zabily na Apeninském poloostrově až 5 milionů lidí, zemřela čtvrtina nakažených.
- Justiniánský mor, 541–750 n. l., z Etiopie se rozšířil mor do celé Evropy i Asie. Zabil 25–50 milionů lidí.
- Černá smrt, 1347–1353, do celé Eurasie se rozšířil mor, který zabil přibližně 75 milionů lidí.
- Morová rána v Asii, 1855–1904, mor se postupně šířil z Číny do Indie, celkově zabil přibližně 10 milionů lidí.
- Španělská chřipka, březen 1918 – prosinec 1920, virus se poprvé objevil mezi vojáky v táboře v Kansasu a zasáhl zhruba 500 milionů lidí. Odhaduje se, že zemřelo 50 milionů lidí.
- Asijská chřipka, 1957–1958, pandemie se objevila v jižní Číně, asi když viry lidské a ptačí chřipky současně napadly vepře a po výměně genů stvořily nový smrtící virus, zemřelo minimálně milion lidí.
- Hongkongská chřipka, 1968–1969, viry lidské a ptačí chřipky vytvořily nový virus, který byl poprvé zaznamenán v Hongkongu. Jelikož se vir do jisté míry podobal viru z roku 1957, byli proti němu lidé částečně imunní a počet obětí byl nižší, zabil cca 750 tisíc lidí.
- Mexická prasečí chřipka, březen 2009 – srpen 2010, první případ byl zaznamenán v Mexiku, odtud se poté rozšířil do celého světa. Na tuto chorobu zemřelo 201 200 lidí.
- Pandemie covidu-19, prosinec 2019 (za pandemii Světovou zdravotnickou organizací prohlášeno 11. března 2020) – dosud, poprvé zaznamenána ve Wu-chanu. Zda se ale nemoc doopravdy poprvé objevila ve Wu-chanu a vůbec původ nemoci stále není známý.

3. KRIZOVÉ ŘÍZENÍ A JEHO CÍLE

Protože svět se dynamicky mění, tak v každém objektu mohou být podmínky normální, abnormální a kritické. Řídící subjekt musí v každém případě zvolit správnou reakci, aby ztráty na veřejných i soukromých zájmech byly přijatelné, tj. aby nevedly do záhuby. Proto máme tři typy řízení, a to řízení s cílem: zajistit bezpečí a rozvoj; zvládnout běžné nouzové situace; a řízení zvládnout kritické až extrémní situace. Poslední typ označujeme jako krizové řízení a jeho cílem je za kritických podmínek zajistit přežití lidí a dalších chráněných aktiv s cílem stabilizovat situaci a nastartovat další rozvoj lidského rodu [1].

Cílem nouzového a krizového řízení je zajistit, aby:

- Každá nouzová situace byla optimálně zvládnuta, a aby došlo k rychlé obnově (někdy se používá – k rychlé stabilizaci a k postupné obnově organizační jednotky / území).
- Žádná nouzová situace nepřerostla v kritickou situaci.
- Žádná kritická situace netrvala dlouho (nebyla vleklá) a aby se co nejdříve nastartovala obnova.

Krizové řízení na úrovni státu v současném pojetí zajišťuje, že stát:

- garantuje ochranu životů a zdraví občanů, majetku, životního prostředí a státu chápaného jako bezpečné území, které je potřebné pro život jeho občanů,
- zvažuje všechny významné pohromy na území státu (tj. aplikuje přístup All Hazards Approach) a proti jejich výskytu a popřípadě dopadům zajišťuje prevenci a připravenost, odezvu a obnovu,
- vytváří odborné zázemí, strukturu řízení, výkonné složky, prostředky a pomůcky k tomu, aby zabezpečil aktiva (chráněné zájmy) státu, tj. aby zajistil ochranu životů a zdraví občanů, majetku, životního prostředí a státu,
- vytváří odborné zázemí, strukturu řízení, výkonné složky, prostředky a pomůcky k tomu, aby zajistil obnovu a rozvoj po každé pohromě.

Prevence znamená systém ochrany před dopady pohrom, aktivní i pasivní. Přípravenost znamená specifikaci a zajištění opatření a činností na zvládnutí pohrom, které se mohou vyskytnout, tj. na zmírnění jejich významných dopadů na veřejná aktiva (a v případě jiných subjektů i na aktiva subjektů). Odezva znamená zvládnutí dopadů pohrom s přiměřenými ztrátami a přiměřenými zdroji. Obnova znamená návrat do stabilizovaného stavu.

Nejúčinnější proti nouzům a krizím jsou preventivní opatření, která dělíme na technická, organizační, regulační, právní a výchovná. Na základě analýzy materiálů z USA, Francie a Švédska [2] se dopady pohrom a krizí zmírňují takto: při použití technických opatření v oblasti územního plánování o 60 – 80%; při zajištění vzdělání obyvatelstva o 20 – 30%; při organizaci krizového řízení založené na strategickém plánování o 25 – 40%; a při instalaci varovných a poplachových systémů o 9 – 40%.

Krizové řízení jako takové se neprovádí jen v rámci státu, ale v rámci každé sofistikované organizační jednotky, kterou je kraj, obec, organizace, komunita či samotný lidský jedinec. Lapidárně řečeno, je to forma řízení, která se používá tehdy, když jde o holou existenci. Proto má jasně definovaný cíl, kterým je přežití lidí a vytvoření podmínek, které umožní stabilizaci situace, obnovu a nastartování rozvoje. To znamená, že krizové řízení se zaměřuje na zajištění základních funkcí sledované entity, což určuje jeho priority i používané nástroje.

Ve výše uvedených souvislostech si je třeba uvědomit, že ***v právním státě každá organizační jednotka musí kromě cílů, ke kterým byla zřízena, respektovat cíle státu, morální a etická pravidla lidské společnosti v místě, ve kterém působí.*** To znamená, že vlastním chráněným aktivům organizační jednotky jsou předřazeny chráněná aktiva státu, reprezentující veřejný zájem.

Pro krizové řízení je nutné, aby si každý, kdo rozhoduje v určitém postavení, uvědomil, že krize může vzniknout a že se ho v každém případě dotkne, když okolí sféry, za kterou odpovídá, je zasaženo krizí. Proto je nutno se učit, jak rozpoznat příznaky blížící se krize; a soustavně se připravovat na zvládnutí možné krize.

Základním pravidlem při rozhodování na úseku krizového řízení je, že při odezvě na kritickou situaci se postupuje podle základního (obecného) scénáře odezvy, aby nedošlo k časovému prodloužení. Zároveň začne pracovat monitorovací skupina, která má za úkol získat co nejdříve přesná data, zajistit jejich interpretaci a predikci vývoje situace. Na základě předmětných údajů se zásah začne provádět podle specifického scénáře odezvy (který odpovídá místním podmínkám a současné situaci), který je předem připraven v rámci zajištění připravenosti na možné problémové situace. Varování v České republice se provádí sirénami, veřejným rozhlasem a jinými vhodnými prostředky.

Cílem všech teoretických analýz i hodnocení cvičení na zvládnutí krizí je odhalit kritická místa, která mohou průběh krize dále zkomplikovat a přijmout příslušná opatření, aby se snížila tato zranitelnost. *Na základě teoretických analýz se stále více v krizovém řízení prosazuje pojetí řízení, které se používá při konstrukci hybridních systémů* (kombinace aktivních a pasivních elementů v jednom systému). Strategické scénáře jsou používány k identifikaci a vyhnutí se krizím a scénáře odezvy podobné těm, které se používají při hazardních hrách, jsou používány i pro přípravu scénářů zásahů [1].

Do krizového řízení náleží dle odborné literatury, jejíž seznam je v pracích [1,2,9], především činnosti:

- monitoring situace ve sledovaném systému (tj. situace v organizační jednotce z pohledu komplexní (tj. integrální) bezpečnosti),
- podpora pro detekci kritické situace (metodologie hodnocení dat z monitoringu),
- zajištění připravenosti na zvládnutí kritických situací, tj. alternativní scénáře založené na národních zvyklostech a na sestavení prováděcích plánů (kvalifikovaně připravené plány jsou dobrým nástrojem proti sporům, konfrontacím a konfliktům, které jsou při kritických situacích, kdy je nedostatek informací, běžné),
- zvládnutí kritické situace a nastartování obnovy, tj. realizace způsobů stabilizace situace, které jsou založené na národních zvyklostech (v každé fázi či uzlovém bodě je třeba provádět hodnocení rizik a hodnocení [10] jejich možných dopadů, aby se zajistila prevence ztrát při odezvě a obnově [1,6]),
- provedení obnovy a nastartování dalších účinných preventivních opatření na zodolnění organizační jednotky.

Velmi důležitá je koordinace činností všech organizačních jednotek v daném území, což je hlavním úkolem veřejné správy [1,2,6,9]. Na základě analýzy odborných prací, provedené v práci [7], a zkušeností z praxe pro krizové řízení platí následující zásady:

- řídicí i ostatní pracovníci veřejné správy i každé jiné organizační jednotky si musí být vědomi, že kritické situace mohou zasáhnout celou oblast nebo část oblasti, která spadá do jejich odpovědnosti, a proto musí být vyškoleni, jak se mají chovat a co mají dělat,
- pro očekávané kritické situace (způsobené přírodními pohromami, selháním technologií, selháním infrastruktur, válkou) je třeba zpracovat plán na zvládnutí vzniklých kritických situací v každé organizační jednotce,
- vznik kritických situací nelze vyloučit, a proto každé řízení s nimi musí počítat. Z tohoto důvodu, jako u každého jiného těžkého úkolu řízení, se opatření odezvy přinejmenším plánují v tom smyslu, že se jisté postupy řízení předem připravují. Připravené postupy se pak realizují, když se kritická situace objeví. **Krizové řízení je integrální část odpovědnosti každého řídicího pracovníka.** Každé ministerstvo, odvětví či jiná část organizační struktury má vlastní roli v krizovém řízení,
- řídicí pracovníci organizační jednotky v případě kritické situace v okolí si musí uvědomit, že nejde o to, zda libovolná organizační jednotka bude zasažena kritickou situací, ale o to, jak brzo a jak silně,
- řídicí pracovníci organizační jednotky musí vědět, že každá kritická situace eskaluje, když i po krátkou dobu dojde ke zmatku nebo ke ztrátě řízení organizační jednotky,
- při zvládání kritických situací se odezva zaměřuje jen na priority a musí počítat s tím, že nemá dostatek informací, které jsou nejvíce potřebné, a že se vyskytují jevy přesahující odpovědnost organizačních jednotek; a dochází ke ztrátě kontroly, ohrožení důležitých aktiv a zájmů, intenzivnímu sledování z vnějšku, panice, narušení pravidelných rozhodovacích procesů, posunu zájmu řídicích pracovníků ke krátkodobému plánování, rozhodování a činnostem,

- účinnosť krízového riadenia závisí ve veľkom mieraťku na efektívnej komunikácii, jak uvnitř organizační jednotky, tak s vnějšními zájmovými skupinami. Počáteční přístup často určuje, zda kritická situace trvá týdny nebo roky,
- během kritické situace je třeba provést *úkoly pro zachování klidu, jako jsou* shromažďování faktů, vyhnutí se konfliktům, zajištění hodnocení od správných odborníků na zvládnutí dané situace, zvážení právních následků, ochrana profesního image, ochrana důležitých zájmů apod.,
- všeobecná doporučení pro komunikaci s veřejností zacílit na získání podpory veřejnosti a vyhnutí se zmatkům, zajištění provedení potřebných činností, poskytnutí správných instrukcí ve správném čase postiženým osobám o tom, co mají dělat,
- ***kritická situace může být skutečně řízena jen tehdy, když organizační jednotka je připravena na nejhorší,***
- *krizové řízení je jeden prvek celkového řízení, který zahrnuje řízení před krizí* (pre-crisis management), tj. řízení během normálního stavu, *řízení během krize* (management during crisis) a *řízení po krizi* (return-to-normal management).

Při řízení odezvy na kritickou situaci si každý řídicí pracovník musí uvědomit, že *existuje velký rozdíl mezi prosazováním politiky a krizovým řízením*. Prosazování politiky je založeno na tom, že je třeba v každé situaci vědět, jaká je nejlepší politika v dané situaci. Proto se skládá ze tří fází: studium a výzkum; politikaření (vysvětlování a prosazování cílů); a realizace cílů, tj. čas nepředstavuje rozhodující faktor. Krizové řízení se liší od prosazování politiky tím, že se musí počítat s tím, že během krize není čas a že *ke zvládnutí krize se musí realizovat i opatření nepopulární*. Rozhodování se provádí na základě neúplných informací a pod tlakem okolností, což znásobuje neurčitosti, které existují při stanovení scénáře krize. To znamená, že výběr optimálního scénáře odezvy není jednoduchý. Navíc dalším nepřítelem je vznik paniky a chaosu. Proto je nutno mít v záloze scénář založený na dlouhodobém hodnocení situací, který se v první fázi aplikuje a podle konkrétní situace se zpřesňuje

4. DATA A METODY

Na základě znalostí a zkušeností ze světa, shrnutých v pracích [1,2,10], je krizový plán území základním dokumentem pro zajištění stability území a rozvoje. Jsou v něm shrnuty zásady a opatření, kterými se provádí ochrana chráněných aktiv státu.

Plán vychází z ověřených dat o území, která jsou zpracována relevantními metodami. Na základě analýzy odborných publikací a konkrétních krizových plánů ve světě [2,3] autoři metodou analogie sestavili požadavky na krizové plány:

- obsah krizového plánu ve tvaru: seznam použitých právních předpisů; charakteristika území; charakteristika pandemie; scénáře specifických pandemií; scénáře odezvy na specifické pandemie; soubor nouzových (proti pandemických) plánů pro dané území; schématický scénář odezvy na kritické, tj. intenzivní, neočekávané a dosud nepoznané pandemie; a scénáře krizového řízení při kritické situaci,
- naplnění kapitol jen nezbytným průvodním textem s odkazy na příslušné hierarchicky nižší dokumenty jako jsou: scénáře pandemie; scénáře odezvy na pandemii aj.,
- vyhotovení v písemné i elektronické formě s tím, že dvě zálohy jsou umístěny na geograficky odlišných místech,
- pravidelná aktualizace založená na relevantních informacích. Do jejich vytváření je zapojena výzkumná sféra a pro jejich aktualizace se budují cíleně zaměřené databáze. Jestliže do tvorby plánů nejsou zapojeni odborníci, tak tito pak nemohou při kritické situaci poskytnout adekvátní odborné rady, protože neznají kontext daného plánu a jeho zázemí.

Na základě krizových a nouzových plánů z vyspělých zemí světa, jejichž analýza je v práci [7]) autoři metodou analogie sestavili obsah krizového plánu, který je vhodný pro entity v České

republike.. Obsah se skládá z dále uvedených položek: stručný popis entity (místopis, chráněná aktiva, specifické zranitelnosti chráněných aktiv); seznam známých pandemií, které mohou entitu postihnout – jde o nemoci lidí, ale i nemoci domácích zvířat, divokých zvířat, ptáků, ryb apod., kde hrozí přenos na člověka (na základě historických dat pro dané území a celou střední Evropu); sestavení reprezentativních scénářů dopadů pandemií - simulace provedené metodou What, If a jinými [11],); scénáře odezvy na kritické pohromy (postupy odezvy pro místní a okamžité podmínky, které používají standardní i nadstandardní zdroje, síly a prostředky (viz typové plány a místní nadstandarty, zálohy - finance); plány obnovy po pohromách většího rozsahu; a plány konkrétních činností, které jsou potřebné při odezvě.

5. KRIZOVÝ PLÁN PRO OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ

Novela krizového zákona ukládá od 1.1.2011 obcím s rozšířenou působností zpracovávat krizový plán, dosud však není příslušná metodologie a reálné plány jsou často eseje obsahující údaje typu „co by se mělo“ a ne údaje o tom, co se v daném konkrétním území reálně udělá. Proto autoři na základě analýzy znalostí, jejíž výsledky jsou v práci [7] a na základě zkušenosti z praxe, a to vlastní i uvedené v odborné literatuře, které ukazují, že pro reálné odezvy je třeba mít dokument, který je stručný a obsahuje základní fakta, vytvořili jednoduchý dokument, který obsahuje všechny důležité údaje pro odezvu na krizovou situaci vyvolanou konkrétní kritickou pohromou, tabulka 1.

Postup pro sestavení krizového plánu obce s rozšířenou působností (entity) je následující:

- Entitu rozdělit na podobné celky dle typu osídlení a charakteru území (průmyslové, zemědělské, urbánní, ...): U1, U2,Un.
- Charakterizovat pandemie, které mohou postihnout entitu.
- Pro každý územní celek a každou pandemii zpracovat akceschopný krizový plán ve formě dané v tabulce 1.

Použitelnost a účinnost plánu v České republice byla ověřena na příkladech povodní v 53 obcích s rozšířenou působností v roce 2013 [12].

Tabulka 1 Akceschopný plán na krízovú situáciu vyvolaný kritickou pohromou

Vybrané území obce xxxxx je na schématu, obrázek 1. Na obrázku jsou vyznačena veřejná aktiva:; a objekty, které mohou být příčinami domino efektů:

Obr. 1

Scénář kritické pohromy X, získaný metodou What, If pro dané území je v tabulce 1.

Aktiva	Možné dopady na aktiva v území na obrázku 1
životy a zdraví lidí	
bezpečí lidí	
Majetek	
veřejné blaho	
životní prostředí	
infrastruktury a technologie, které se dále člení na:	
dodávky energií (elektřina, teplo, plyn)	
systém dodávky vody	
kanalizační systém	
přepavní síť	
kybernetickou infrastrukturu (komunikační a informační sítě)	
bankovní a finanční sektor	
nouzové služby (policie, hasiči, zdravotníci)	
základní služby v území (zásobování potravinami, likvidace odpadů, sociální služby, pohřební služby), průmysl a zemědělství	
státní správa a samospráva	

Odpovědnosti při odezvě na kritickou pohromu X jsou v matici odpovědnosti - tabulka 2

Resorty	Starosta	X1	X2	Xn
Činnosti				
Identifikace pohromy				
Vyrozmění krizového štábu				
Nepřetržitý monitoring situace				
Varování obyvatelstva				
Zajištění specifických ochranných opatření u obyvatelstva				
Zajištění specifické ochrany vybraných skupin obyvatelstva				
.....				
Obnova veřejného života				

Postup odezvy:

Vyrozmění krizového štábu; orgánů a složek.

Zahájení nepřetržitého monitoringu situace.

Varování obyvatel (místní rozhlas, další prostředky).

Specifické varování v rámci obce, provedené starostou (tj. jím pověřené osoby) u odpovědných osob za vedení budov s velkým počtem lidí a za vedení podniků.

Zajištění informovanosti obyvatelstva a veřejného pořádku.

Vyhlášení specifických ochranných opatření.

Vynucení dodržování specifických ochranných opatření od všech zúčastněných.

Zajištění ochrany zranitelných skupin obyvatelstva (děti, senioři, nemocní).

Zajištění provozu kritické infrastruktury – aktivizace krizových plánů organizací, které provedou činnosti podle připravených plánů [1].

Aby obec s rozšířenou působností byla schopna pandemií zvládnout tak, aby nedošlo k ekonomickému kolapsu, musí využít možnosti zákona č.

241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, a zjistit si předem nutné specifické ochranné pomůcky.

Praxe v oblasti krizového řízení potřebuje akceschopné plány, ne dokumenty o stovkách až několika tisících stran, které neumožňují rychlé rozhodování a řešení.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] PROCHÁZKOVÁ, D. *Krizové řízení pro technické obory*. ISBN 978-80-01-05292- 1. Praha: ČVUT 2013, 303 p.
- [2] PROCHÁZKOVÁ, D. *Strategické řízení bezpečnosti území a organizace*. ISBN 978-80-01-04844-3. Praha: ČVUT 2011, 483 p.
- [3] PROCHÁZKOVÁ, D. *Ochrana osob a majetku*. ISBN 978-80-01-04843-6, Praha: ČVUT 2011, 301 p.
- [4] REASON, J. *Human Error*. Cambridge: Cambridge University Press 1990.
- [5] De JONG, J., CLAAS, E., OSTERHAUS, A. *et al.* A Pandemic Warning?. *Nature* 389 (1997), 554. <https://doi.org/10.1038/39218>
- [6] GUSTIN, J. *Disaster & Recovery Planning: a Guide for Facility Managers*. ISBN 0-88173-323-7 (fp), 0-13-009289-4 (ph). Lilburn: The Fairmont Dess, inc. 2002, 304 p.
- [7] PROCHÁZKA, J., PROCHÁZKOVÁ, D. Vybrané aspekty krizového řízení a zpracování krizového planu pro praxi. In: *Zkvalitnění systému vzdělávání a výzkumu v oblasti ochrany obyvatelstva*. ISBN 978-80-7454-337-1. Zlín: UTB 2014, pp. 341-351
- [8] [on-line] Available on - URL: <https://cs.wikipedia.org>
- [9] PROCHÁZKOVÁ, D., ŘÍHA, J. *Krizové řízení*. ISBN 80-86640-30-2, Praha: MV-GŘ HZS ČR 2004, 225 p.
- [10] PROCHÁZKOVÁ, D. *Analýza a řízení rizik*. ISBN 978-80-01-04841-2, Praha: ČVUT 2011, 405 p.
- [11] PROCHÁZKOVÁ, D. *Metody, nástroje a techniky pro rizikové inženýrství*. ISBN 978-80-01-04842-9, Praha: ČVUT2011, 369 p.

ADRESA AUTORŮ

Jan PROCHÁZKA, RNDr., Ph.D.

České vysoké učení technické v Praze, fakulta strojní, Technická 4, 166 00 Praha 6, Česká republika
e-mail: japro2am@seznam.cz

Dana PROCHÁZKOVÁ, doc., RNDr., PhD., DrSc.

České vysoké učení technické v Praze, fakulta strojní, Technická 4, 166 00 Praha 6, Česká republika
e-mail: prochazkova@fd.cvut.cz

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.